

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

Maḥsheḷo Ma Anḡəḡəŋ ɲa Rɒru Ta ʌmari Ma Rɒwuni Kəpet

KAWASƏR ԼՆԿԱՆ

Ɔwa, ka kɔlɔ agbɔp yi kɔsay ɔmari ma aɲfɛm akɛpet mɔ po kɔlɔ kɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔke po lɛsɛr tɛtɛmp ta aɲfɛm akɛpet, Ɔwa kɛ po kɔlɔ ka ɔlɔ ɔlɛ, pɛ yi naɲɔl aɲfɛm akɛpet maɲba naɲ ɔlɔwankom ra kɔfɔf, kɔlɔɲ ɛɔina, kɛte ba rɛnes kɛpa ye, ɔɲe ɲa tha yi mɔfɛla ma aɲfɛm akɛpet thɔɲ bɛ nɔru. Ɔwa ɔ fisa ti, kɔmɔ a te gbɔɔɔɔɔɔ aɲfɛm rɛ tɔy o tɔy bɛ mɛ yɔ ɲa aɲ thɔlɔthɔne tɛ kɛfumpɛr aɲe bɛt ɔɲfɔɔɔ mɛ thɔlɔr ɲa-e, Ɔwa tɔsoma, a yi tɛkɛ bot ɛthɔ mɛkunkɛla ɲa-e.

Ɔwa a yi təkə sakəthi akɛra akɛ dɛr o dɛr, təkə yɔ tɔthɔf ta rɔru bɛ tɛmanɛ. Ɔwa tɔsoma anɔfɛm na tɔthɔf bɛ an wopɔnɛ ka rɔru, an bot ka mɔsekɔrɔnɛ man təkə bɛn kɔmɔ an gbasi ɔfu fɛlɛn malɛn ma kɔsɔn anɔfɛm akɛpɛt amari akomɔnɛ na, ka ayiki yi to wuni kɛpɛt ɔ yi-e, kɛpa runinanyi, yi bom nany a thɛnanɛ. Ɔwa an bɛn təkə sɛkɔ ro di rɔwankom yi mayi mɔkolo ma anɔfɛm akɛpɛt.

Ɔwa rokɔm kati be tɔthɔf lɛtɛ yi ka aɣnɛnki aɣe, tɛsɔnɛ kɛpa, tɔ tɛ wɔpanɛ rɛkin yi tɔthɔf ta rɔru tɛk sakɛthi yi kɛwɔp amari a komɔnɛ aɣfɛm akɛpet yi tɔwankom tɔɣ.

Ḑwa anpo beη tē kēyi kλsothne amari ame yi rλwankom are, yλ yi aηkolo ηa masekrane ame.

Τλsoma Αkamatho ka Aηfəm ηa Rλru kə Thλsλ

Λκερα Λκε κəpa :

Mashelo ma kalsoj amari a komane anjɛm akɛpet ame, ma yi ɔtɛma wa wuni o wuni yi ka tɛthɔf ta rɛru be kama wuni o wuni, agbɔr o gbɔr ka rɛru, ɔ yi tɛkɛ bot mɛsekɛrɛ ame rɛ mɛrɛ ɛlɔkɔ be, rɛ kɛthɛkɛsɛ anjɛm akɛpet kama aɲ sɛkɛ kɛyikis amari a komane anjɛm akɛpet yi tɛwankom taɲ ro di, kɛtɔɲ ka aɲɔ yi ka tɛthɔf ro kor yi aɲɛ yi ka tɛthɔf tɛbraɲ. Kama anjɛm be ka rɛru aɲ wop mɛsekɛrɛ ame. ɔwa kama aɲ sɔthɛ, yi kɛwop mɛsekɛrɛ ame kɛtɔɲ ka anjɛm ɲa tɛthɔf yi ka ɛɲɛnki ɛɲɛ yi kɛtɔɲ ka anjɛm be maɲ kaman-e :

1. ʌɲsəkəl ʌtɔtɔkɔ

A kom anƴəm akəpet be ɲa athənɛni yi rɛwankom. ɔwa aɲ ba məmari məthənɛni. ɔwa aɲ ba məfith yi təchemp. Chiyaɲ, aɲ yi təkə qbasɪ aɲkos ɲaɲ mɔ kəpa ɲa təkom.

2. *Λησəkəl bekλ mλren*

Wuni o wuni ɔ ba mari ma ɾɔwankom, yi mɔmari a bot ka mɔsekrɔne ame, kama a te say ka tɔ ɔɔnɔshɔ, mɔyi ma ɔɔɔɔɔ ɔɔɔ, kɔpa uwan duni thalɔm wunibom, sɔthlɔm ɔtɔnt mɔɔ fɔf, ɔɔɔina mɔɔ tɔɔ, thalɔm kɔpa ɔɔɔɔɔ ɔɔ yi, tɔkɔ ɔte mɔ wop ka ɔmerɔ ɔɔɔ, ɔɔthɔf ɔɔɔ, thalɔm ɔɔɔnɔshɔ ɔ wur, tɔ mɔne, ta ro a kom kɔ-o, yi mɔtɔma ɔ-e. Rodi kati sɔ, a ye tɔkɔ yɔ kɔ ɔɔɔɔ tɔ kɔpa ɔɔɔɔɔ ɔɔe ɔɔ yi, ɔmari ɔ tɔmɔ, thalɔm mɔtɔmɔ ma ɔɔthɔf, thalɔm ɔɔɔɔɔ ɔwuni

ɔ yi-e, thalɔm kəpa lɛthɔf lɛ po chiyl ka lɛyɛthɛ ɲati, thalɔm a taŋ ɲi mɔsheheke, aɲyi ro ratha ka lɛthɔf ɔlɔm, thalɔm lɛ bayɛ lɛte ma yɔ ka lɛyɛthɛ ɲate.

3. ʌɲsəkəl bekl məsas

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ta ʌɲesəm ɲɔɲ, rɔwankom rɔɲ yi kɔfisɔs ʌɲesəm ɲɔɲ.

4. ʌɲsəkəl bekl mɔɲlə

A ye sɔ təkə wop wuni rətar, thalɔm kəyis kɔ məsheke. A ye sɔ təkə wop wuni, kəthila atar də rɔɲ o rɔɲ. Kəthila aɲfəm ka rɔtar a yi təkə gbɛɲe ki.

5. ʌɲsəkəl bekl tamath

A ye təkə thɔlɛr, kəsɔmpar, thalɔm kəgbalo wuni ka ʌɲfɔsɔ rəkɔm.

6. ʌɲsəkəl bekl tamthurukin

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari mɔɲ a yi təkə sɔɲ kɔ kətanɲɔne ka aɲthɔ-e.

7. ʌɲsəkəl bekl tamthəderəɲ

Aɲfəm ʌkəpet a thənɔne teri ro der ka ʌɲthɔ. ɔwa lɛ ba ʌmari ma kɔmɔ ʌɲthɔ lɛ gbəpər ɲa. ɔwa lɛ ba ʌmari ma kɔmɔ ʌɲthɔ lɛ bum ɲa kəwɔr ka lɛ mə yɔ ɲa ʌɲgbɔy; ta lɛ məshim mɔsekrane ʌme, thalɔ m təkə yɔ aɲfəm ɔlɔm lɛ ləsər mɔsekrane ʌme.

8. ʌɲsəkəl bekl tamthəresas

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari kɔmɔ a thonkane kɔ ta bepi wuni o wuni ɔ kəthi kɔ ʌmari mɔɲ ka rəwuni kəpet kətanɲɔne ka lɛ thɔ.

9. ʌɲsəkəl bekl tamthəreɲanlɛ

A ye təkə barkar wuni ka ʌɲfɔsɔ. A ye təkə bot kɔ dɛr ɔfenɔne thalɔm kəfitha kɔ rɔthɔf ʌtel ka mɔ te mɔ yema.

10. ʌɲsəkəl bekl tɔfɔt

A yi təkə sɔɲ wuni o wuni ʌfɛrɛ ʌthənɔne suɔ kɔ ɛlɔɲs ka ʌɲbare ɲa ʌɲthonkas gberkethe mə te yɔ ʌgbɔy ka kɔgbɛngbɛn ʌmari mɔɲ yi ʌɲgbɛthɛ ɲɔɲ, yi mɔləs thalɔm tɔləs a pa tɔ yɔ-e.

11. ʌɲsəkəl bekl tɔfɔt ɲin

1. ɔwa wuni o wuni a po bot ka ʌɲbare ɲa ʌɲthonkas bɛ ta mɔləs a pa mɔ yɔ-e, a ye təkə gbasi kəpa lɛte a lɔm kəpa tɔ yu-e tətɛɲ, haɲ thas a po gbɛngbɛɲ yi kəlɛfthi lɛfthi. ɔwa a sɔɲ kɔ ʌɲfɛrɛ ɲa kəthonka kɔmɔ ɔ kəthineka lɛte a dɛɲ kɔ. ɔwa thas a bəp kəpa lɛte a l m tətɛɲ yenka ma wop kɔ tɛn.

2. ɔwa a ye təkəwop wuni ka ʌɲthɔ ka mɔləs ʌme pəyi ɔ bote ri mɔta mɔɲ, pə ka ʌɲthɔ ɲa ʌɲthɔf ɲɔɲ-o, thalɔm ʌthɔf ʌtel ka ʌlɔkɔ a yɔ mɔləs mati-e. ɔwa a ye təkə thɔlɛr wuni pə thas mɔ to a bot təkəthɔlɛr wuni məshim ʌɲthɔ ka ʌɲlɔkɔ ɔ shim ʌɲthɔ-ɔ.

12. ʌɲsəkəl bekl tɔfɔt mɔrəɲ

A ye təkə bot kəsəŋ ka ʌŋgbundu, ʌŋbɔnshɔ, mʌyirʌ thalɔm ʌte mɔ gbal, ɔwa kəsambos ayiki tɔŋ yi ʌŋes ŋɔ ʌfinɔ. ɔwa wuni o wuni ba ʌmari ma kʌ yɔ ʌŋthɔ ʌŋ chimʌ kɔ ka ʌŋe mə bot kɔ kəsəŋ-e.

13. ʌŋsəkəl bekl tɔfɔt məsas

1. Wuni o wuni ɔ ba rʌwankom ra kʌkɔne ro ɔ yema yi kəbot məyira mɔŋ ro ɔ yema-e ra thɔf o thɔf.
2. ɔwa wuni o wani ɔ ba ʌmari ma kʌtey hali ro a kom kɔ-e təkə kɔne ro ɔ yema-e, thalɔm kəkʌlʌne ro ɔ wur-e.

14. ʌŋsəkəl bekl tɔfɔt mʌŋlɛ

1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌgbuke ɔ kɔ mʌnkne rʌ ʌthɔf ʌlɔm, kʌmʌ a te dif kɔ.
2. ɔwa a ye təkə nɔy kɔ ʌmari ʌme ta salata ɛfɔf ɛyay yay, thalɔm rɛ tətək təlɔm tɛ wɔŋ rʌpɔlitikis, thalɔm tətək te ləsər mʌthank ma ʌŋyunayted Neshɔn.

15. ʌŋsəkəl bəkl tɔfɔt tamath

1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari təkŋ yirʌ ka ʌŋthɔf ŋɔŋ.
2. ɔwa wuni ɔ baye mari təkə kʌthi ɔkos kɔŋ ʌmari ma kayi ukin ka ʌŋthɔf ŋɔŋ, thalɔm kəbɛnt kɔ kʌmʌ ɔ te shinkar kayi ukin ka ʌŋthɔf ɔ te yema.

16. ʌŋsəkəl bəkl tɔfɔt tamthrukin

1. ʌŋfəm aruni yi ʌŋfəm abom po tɛna-e, ʌŋ ba mʌri təkə nʌntʌne mɔ to ʌŋ yema-e; təkə te kəlɛne tʌ ʌbɔnshɔ, ʌŋthɔf, thalɔm ʌŋdina kʌmʌ ʌŋ tɛpi tʌlek tʌŋ.
2. ɔwa a ye təkə nɔt wuni kə kɔne balʌ ka ɔwe ɔ te yema. ʌŋe mənʌntʌne-e, ʌŋ yi təkə bɛŋ ka mʌyema mʌŋ.
3. ɔwa mʌ pəyi rʌlek ra mʌyira rʌ yi kʌboth ka ʌkəlɛŋ kəlɛŋ ka mʌyiranɛ-e, ʌŋə ka ʌkəlɛŋ bɛ yi ka ʌŋthɔfe, a yi təkə bum ŋa dɛ rɔŋ o rɔŋ mʌŋ yema yʌtha-e.

17. ʌŋsəkəl bəkl tɔfɔt tamthəderɛŋ

1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari təkə ba ʌkeŋ kɔŋ kɔn son. ɔwa ɔ gbəli sɔ kʌl ba ʌkeŋ yi afəm ʌlɔmŋ.
2. ɔwa wuni ɔ baye mari təkə kʌthi kɔ ki rʌ fɔsɔ rəkom.

18. ʌŋsəkəl bekl tɔfɔt tamthresas

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma rʌwankom ra kʌtəmtəmne to ɔ yema, ɛnane yɔŋ yi ʌŋdina ɔ yema wɔp-e. Wa ɔ ba ʌmari ma kʌshinkar ʌŋdina ɔ yema, yi mʌlane mɔŋ. ɔwa ɔ ba rʌwankom ra kʌthəksʌ, kʌbʌtho, kʌtʌŋʌŋe yi kəthəksʌ mʌlane mɔŋ pəyi kɔŋ son-o, ka ʌkəlɛŋ kəlɛŋ yi afəm ʌlɔm-o, dɛr ɔgberkethe-o, thalɔm ka ʌŋ gbundu ŋɔŋ.

19. ʌŋsəkəl bekl tɔfɔt tamthreŋanlɛ

Wuni o wuni ɔ ba rʌwankom ra ʌte ɔ tɛmʌ yi kʌfɔf ʌte ɔ yema-e. ɔwa rʌwankom ʌre ɔ ba ri təkə bət ʌte ɔ nane kə tɛ bot kɔ kə sɛŋ yi kəthɛns, thalɔm kəsakəthi tɛra yi ɛtəmtəmne dɛ rɔŋ o rɔŋ kə təkəlɛne ro ɔ yi-e.

20. Aḡsəkəl bekl kəgba

1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌwop məgbane məthɔfəl yi kəkulune aḡe ɔ yema-e.
2. A ye təkə fɔsar wuni kʌmɔ ɔ kəkulune ka ʌte ɔ te yema-e.

21. Aḡsəkəl bekl kəgba ḡin

1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌgbasi ʌgbʌp ka ʌḡkwament ḡa aḡthɔf ḡɔḡ, kətʌḡ ka kɔḡɔḡ gben thalɔm ka ɔwe ɔ thithe.
2. Aḡkwament ʌḡ yi təkətʌḡʌne ʌte aḡfem aḡ yema-e. ɔwa mʌyema ʌme aḡ tə tɔrine ḡʌ ka kʌtente thith aḡe aḡ yema-e, ka aḡgbundu. ɔwa a ye təkə pɛnshane ʌmari ma wuni o wuni po bək təkɪ thith wuni-e, kama ɔ thith ɔwe ɔ yema ɔ təma ta ʌtɔḡ.
3. [Missing?]

22. Aḡsəkəl bekl kəgba mʌrəḡ

ɔwa mʌ pəyi wuni o wuni ɔ yi kətɔḡ ka aḡfəm ʌkəpet-e, ɔ ba ʌmari ma kʌmʌrane kɔ kʌmʌ pəfisa kɔ kətʌḡ ka ɛmar ya aḡthɔf, ɛmar ya tʌthɔf tətɛl, kətʌḡʌne ka mɔ to ɔ gbəli təml ukolo yi yiki kətɔḡ ka aḡkos ḡɔḡ.

23. Aḡsəkəl bekl kəgba ɛsas

1. ɔwa wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌworək mʌpanth, rʌwankom ra kʌthith kɔ rəmʌpanth yi ka ɔlompi wati kʌmʌ ʌte pɛnshane kəsɔḡ wuni mʌpanth.
2. ɔwa wuni o wuni ɔ yi təkə ba ʌrʌm ʌthənʌne bepi aḡ yɔ məpath məthənʌne kəte tɔ ʌgbay.
3. A yi təkə rʌm wuni o wuni ʌrʌm ʌfɪnɔ mə gbəli sɔḡ kɔ ayiki tɔḡ ka rʌlek rɔḡ yi kəmar mʌtʌy məlɔm ɔ yi təkə yɔ ka ʌkələḡ kələḡ ɔyi-e.
4. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari təkə kulune, thalɔm kətəpi ʌnənki mə chimʌ kɔ kʌmʌ ɔ sɔthɔ ʌrʌm ʌfɪnɔ ka mʌpanth mɔ worək-e.

24. Aḡsəkəl bekl kəgba manʌɛ

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌfothane kəwʌr kʌyɔ mʌpanth to ɔ yema. ɔwa ɔ ba ʌmari ma kʌsɔḡ kɔ ʌlɔkɔ mɔ fothane ʌlɔkɔ o lɔkɔ.

25. Aḡsəkəl bekl kəgba tamath

1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kayi uyenki məɛɛr, yi kʌbɔr kɔḡ. ɔwa aḡ yi təkə ba ɛɛɛi ɛbeki, ɛyɛt ɛwɔḡ, aḡseth kʌyi, tɔl ɛbeki, ɛmar ya ʌḡthɔf. ɔwa ɔ yi təkə sɔthɔ ʌmar ka ʌḡlɔkɔ mɔ te yi rə məpanth-e, thalɔm utuy, bepi ɔ səkɛ ulorʌne, thalɔm kəsəkɛ ubora, ubʌki, ɔwa sɔthəlɔm mʌ mɔ tə sɔ gbəli worək ka aḡyɛthe ḡɔḡ.
2. Aḡkomrʌ yi aḡfɛth bɛ a yi təkə sɔḡ ḡa məmari məthɔkɔḡ. Aḡfɛth ʌḡe ma kom ka kʌ te tha nʌntane yɪnkʌ te tha nʌntʌneḡ, a yi təkə sɔḡ ḡa ɛmar ɛthənəne.

26. Aḡsəkəl bekl kəgba tamthurukin

1. Uwath O wath ɔba ʌmari ma k ʌyɔkɔ ɔKarʌn A yi təkə yɔ wath o wath ɔ pon kʌ kʌraḡ ka ʌtaranthe təfɛth. Kɛrɛ kʌthəkəs tʌtɔl yi kʌkʌraḡ kəboli rəkɔm a yi təkə sɔḡ ki ka aḡfɛth ʌḡe gbəli thəkəs yi kʌkʌraḡ kati.

2. Ɔwa kakaraŋ a yi təkə yɔ ki kɔmɔ kə gbəli mar ɔwuni kɔmɔ ɔ kɔ rodi, tə kəbɔr ɔyiki tɔŋ yi rɔwankom rɔŋ. Ɔwa kəyi təkə gbəli kɔrɔ kɔ kəsɔthrɔne emerɔ, kɔmuyɔne, kə kɔrɔ rəyathki kətɔŋ ka tɔ bonɔ tɔ ɔrɔrɔ, aŋfəm ɔkəpet, ɛdina ɛgbaske gbaske, ɔwa yi kə kɔrɔ məthɔfəl mɔ to Aŋyunatɛd Neshon aŋ yema-e.

3. Aŋkomra aŋ ba ɔmari mɔ kathith kɔ kə karanaŋ kaŋ yema aŋfɛth ŋaŋ aŋ karaŋ-e.

27. Aŋsəkəl bekl kəgba tamthədəerəŋ

1. Ɔwa wuni o wuni ɔ ba ɔmari mɔ kɔtɔŋ mɔkur mɔ aŋfəm ŋɔŋ ɔme ɔ yema-e, yi kə ɔkələŋ kələŋ ɔ yi-e. Ɔ yi təkə yanthene mɔtɔy ɔme, ɔwa ɔ yi təkə mar kɔmɔ mə kɔ ro di kə mɔyey.

2. Wuni o wuni ɔ ba ɔmari mɔ kəbum mɔyi, mɔyɛt ɔme ɔ bɛmpa yi ɔtafɔ ɔte kɔtɔŋ ɔ gbal-e.

28. Aŋsəkəl bekl kəgba tamthresas

Ɔwa wuni o wuni ɔ ba ɔmari mɔ kɔtɔŋne ɔŋe ɔ yema pəyi kə aŋthɔf ŋɔŋ rəkɔr-o, thɔɔm rə tətɔf tətɛl ro mɔ gbəli sɔthɔ aŋfere ŋa kə sɔthɔ mɔtɔy ɔme bɛ a gbal kə mɔsekrane ɔme kə rɔwankom rɔŋ kəyankaŋ.

29. Aŋsəkəl bekl kəgba tamthreŋaŋlɛ

1. Ɔwa wuni o wuni ɔ ba aŋgbethe ŋa təkə mar ɔkələŋ kələŋ ɔ sɔthɔ rɔwankom bɛ ɔ po teŋa yi kəwur ŋaŋiɛŋ.

2. Ɔwa hali mɔ apa wuni o wuni ɔ ba ɔmari yi rɔwankomrɔŋ, tɔ tɔrɔ ti kəpa ɔ yi ro ratha kə ɔ ŋthɔ. Ɔwa ɔ yi təkə yikis ɔmari yi rɔwankom rɔ aŋkos ŋɔŋ. Ɔwa ɔ anfəm ŋa rɔwankom.

3. Ɔwa ɔmari ɔme yi rɔwankom ɔre, ɛ sɔŋ ye wuni mɔri təkə tɛ tɔŋne mɔbotəs mɔ Aŋyunayted Neshon.

30. Aŋsəkəl bekl kəgba tɔfɔt

Ɔwa ɔte yi kə mɔsekrane ɔme bɛ, a ye təkə gbasi ti təkə sɔmpar aŋthɔf, wuni o wuni, thɔɔm ɔnənki ŋa aŋfəm, thɔɔm təkə kasara ɔmari yi rɔwankom yi kə mɔsekrane ɔme.
